

Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk

nr. 9, jaargang 5, september 2005

Uitgave: 10 PBC's/PSO's. Redactie: Wim Keizer, tel. 023 – 5546387, e-mail wkeizer@probiblio.nl

Van de redactie

Het procesbureau en zijn helpers (waaronder de VOB) hebben gemeenten en bibliotheken voorzien van twee héél dikke stukken: de *Richtlijn voor basisbibliotheken* (definitief vastgesteld op 24 augustus) en de *Handreiking bij de Vernieuwingsagenda*, respectievelijk 56 pagina's en 60 pagina's. Wie deze stukken print van www.bibliotheekvernieuwing.nl of www.debibliotheken.nl zal ontdekken dat er geen nietje doorheen kan, zelfs niet met hulp van een zwaar nietapparaat. Ik heb een nieuwe norm bedacht: stukken waar geen nietje doorheen kan moeten VERBODEN worden.

Waarom zijn die stukken zo dik? Omdat de procesbureaucratie maar één oplossing kent voor bestrijding van bureaucratie: méér bureaucratie.

Overigens: er is nu wel een definitieve Richtlijn, maar de cijfers ontbreken nog steeds. Het procesbureau weet te melden (Nieuwsbrief 13 september) dat de becijferingen er in oktober zullen komen. Inmiddels is duidelijk geworden - geheel conform verwachting - dat de *certificeringsnorm* financieel gezien samenvalt met het *instapniveau*. Ik ben benieuwd waar de *richtlijnnorm* (d.w.z.: het *streef- of ideaalbeeld*) financieel gezien mee samen zal vallen.

Wim Keizer
23 september 2005

VOB-werkgroep Wetgeving is voor wettelijke verankering

De VOB-werkgroep Wetgeving* is voorstander van een wettelijke verankering van openbaar bibliotheekwerk als publieke informatievoorziening. Dit blijkt uit een eerste concept-notitie van de werkgroep die 22 september besproken werd tijdens een

expertmeeting bij de Raad voor Cultuur in Den Haag.

Rechtszekerheid

De werkgroep schrijft: "Uitgaand van een gedecentraliseerde verantwoordelijkheid voor het bibliotheekbeleid is het, gelet op het publieke belang van de in geding zijnde grondrechten, uit oogpunt van rechtszekerheid van burgers noodzakelijk dat een aantal vereisten die betrekking hebben op beschikbaarheid, bereikbaarheid en kwaliteit van de publieke informatievoorziening door openbare bibliotheken wettelijke verankering vinden".

Elementen

De werkgroep vindt dat de wettelijke regeling tenminste de volgende elementen zou moeten bevatten:

- begripsomschrijving van de openbare bibliotheek in kwalitatieve termen.
- zorgplicht van de gemeentelijke overheid als "hoeder" voor het goed functioneren van de lokale openbare bibliotheekvoorziening en de aansluiting ervan op het regionale en landelijke (fysieke en virtuele) bibliotheeknetwerk.
- zorgplicht voor de provinciale overheid als "hoeder" voor het regionale netwerk.
- zorgplicht voor de landelijke overheid als "hoeder" voor landelijke voorzieningen, waaronder bibliotheek.nl, en voor het goed functioneren van het openbare bibliotheekwerk als stelsel.
- zorgplicht van de landelijke overheid voor een goede aansluiting en afstemming met de bibliotheekvoorzieningen van door de overheid gefinancierde hoger onderwijsinstellingen en wetenschappelijke instituten met inbegrip van de Koninklijke Bibliotheek.
- verplichting voor de openbare bibliotheek om ondersteuning te bieden aan en samen te werken met het lokale netwerk van educatieve, culturele en

maatschappelijke instellingen en organisaties.

- minimum-gebruiksvoorwaarden zoals contributievrijdom/maximumheffing voor jeugd/jongeren en faciliteiten voor de toegang tot internet en digitale informatiediensten.

Voor- en nadelen

De werkgroep ziet in dat wetgeving voor- en nadelen heeft. De werkgroep stelt vast dat *"de instrumentering van het beleid in het proces van bibliotheekvernieuwing op dit moment in de branche vragen oproept in verband met doeltreffendheid en rechtszekerheid"*.

Argumentatie voor wetgeving is:

- het zelfregulerend vermogen van de branche is te zwak ("we houden ons er niet aan, we houden elkaar er niet aan en er is geen sanctie of beloning").
- regulering met convenanten werkt niet: ondanks goede bedoelingen van lokale overheden zijn en blijven bibliotheken overgelaten aan het vrije spel van politieke en maatschappelijke krachten op gemeentelijk niveau; dit klemt met name in tijden van bezuinigingen.
- dominante ontwikkelingen op gebied van ICT vragen om een grotere verantwoordelijkheid van de centrale overheid bij beleid en bekostiging.
- idem i.v.m. harmonisatie met regelgeving en beleid voor wetenschappelijke bibliotheken, musea en archieven waardoor beter verbreding en onderlinge afstemming kan worden gerealiseerd.

Argumentatie tegen is:

- de praktijk van gemeenten laat zien dat de openbare bibliotheek als publieksvoorziening een groot maatschappelijk draagvlak heeft als grondslag voor overheidsinspanningen.
- een wettelijk keurslijf kan statisch en nivellerende werken.
- vernieuwing en ontwikkeling vragen om beleidsontwikkeling op basis van experimenteeruimte en "goede praktijken".

De werkgroep vindt, alles afwegend, dat de zorgplicht van de overheden een betere verankering behoeft dan de huidige artikelen 11a en 11b van de Wet op het Specifiek Cultuurbeleid. "Daardoor worden betere waarborgen ingebouwd tegen al te dominant effectiviteits- en rendements- of

beleidsrelevant denken van lagere overheden. Een zekere inperking van de huidige gedecentraliseerde regelgeving lijkt bovendien gewenst uit oogpunt van de in het geding zijnde grondrechten. Want via aparte bibliotheekwetgeving wordt aan burgers meer rechtszekerheid geboden met betrekking tot beschikbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van de bibliotheekvoorziening".

Discussie

In de door Aad Nuis geleide discussie tijdens de expertmeeting van 22 september werd uitvoerig stilgestaan bij de genoemde voor- en nadelen. Henk Middelveld (OBD, lid van de werkgroep en lid van de bibliotheekcommissie van de Raad voor Cultuur) hield een pleidooi voor een ABC-wet (= Archieven, Bibliotheken en Cultuurinstellingen). Henk typeerde convenanten als pseudoregelgeving die door gemeenten makkelijk wordt weggewuifd.

Hans Veen (Bibliotheek Eindhoven) toonde zich zeer huiverig voor wetgeving. Hij ziet liever ondernemende bibliotheken dan ambtelijke, verstatelijke. Wat hem betreft zit de bibliotheek niet te intiem bij de overheid op schoot. Hij bepleitte een nieuwe aanpak van de vernieuwing (sneller, minder bureaucratisch) met een nieuw convenant waaraan de VOB deelneemt. Dat lijkt hem beter dan actualisering van wetgeving. Dromen over wetgeving noemde hij nostalgie naar iets wat als keerzijde had dat de bibliotheken er lui en zelfgenoegzaam van werden.

De deelnemers legden er de nadruk op dat de bibliotheken vooral zelf hun ambities goed moeten formuleren en voor het voetlicht moeten brengen. Hoewel er geen stemming werd gehouden, bleek aan het eind van de bijeenkomst dat de meeste van de ca. 25 aanwezigen zich konden vinden in de aanpak van de werkgroep.

*) Leden: dhr. A.E.H.L. Burgers van den Bogaert (voorzitter), mw. Th. van Lankvelt (secretaris), dhr. F.J.P.M. Hoefnagel, dhr. H. Middelveld, mw. N. van Schendel, dhr. E. Slot en dhr. C. Wiersma.

Certificeringsnormen vallen samen met instapniveau

"We kunnen een minimum- en een maximumniveau van dienstverlening onderscheiden. Het minimumniveau wordt

geconcretiseerd in de normen voor certificering. Deze normen worden thans ontwikkeld door de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) in overleg met de VNG. De verwachting is dat deze voor het eind van 2005 beschikbaar zijn. Financieel komen deze normen overeen met het instapniveau voor de gemeentelijke subsidiëring van het openbare bibliotheekwerk. Het maximale niveau komt overeen met het streef- of ideaalbeeld zoals dat in de Richtlijn is beschreven". Dat staat te lezen in de Handreiking bij de vernieuwingsagenda (door ambtenaren al afgekort tot VA).

Landelijk kader in eerste plaats gevormd door Wet

De Handreiking bij de vernieuwingsagenda zegt dat de VA vorm krijgt binnen een *landelijk kader*. In de eerste plaats wordt dat gevormd door de Wet op het Specifiek Cultuurbeleid. De Wet zit als bijlage bij de Handreiking. Zoals bekend, zegt deze Wet in lid 3 van artikel 11b over de *netwerkvorming* het volgende:

"Een lokaal netwerk bestaat uit door de gemeente bekostigde of in stand gehouden openbare bibliotheken; een provinciaal netwerk bestaat uit een provinciale bibliotheekcentrale en de lokale netwerken in het gebied waarin deze werkzaam is; het landelijke netwerk bestaat uit de landelijke voorzieningen van bibliotheekwerk en de provinciale netwerken".

De Handreiking zegt verder dat andere kaders zijn de Richtlijn, het Koepelconvenant en de Aanvulling op het Koepelconvenant.

In de Aanvulling staat o.a.:

De Vereniging verbindt zich in het kader van de afspraken in het Aanhangsel bij het Koepelconvenant tot:

...

2. *het vormgeven en onderhouden van het landelijk netwerk van bibliotheken.*

Commentaar

VOB kan voordeel doen met Handreiking

Vorig jaar heb ik enkele malen betoogd dat de Aanvulling bij het Koepelconvenant in

strijd is met de Wet op het Specifiek Cultuurbeleid, daar de Aanvulling ervan uit gaat dat het door de VOB vorm te geven landelijke netwerk bestaat uit *bibliotheken*, terwijl de Wet zegt dat het landelijke netwerk bestaat uit *provinciale netwerken*, waarvan per provinciaal netwerk een PBC deel uitmaakt.

Het is natuurlijk buitengewoon verheugend dat de Handreiking de Wet noemt als belangrijkste stuk van het landelijk kader. Daarmee staat nu vast dat de VOB geen netwerk van bibliotheken kan vormen, maar een netwerk van provinciale netwerken moet vormen, waarin zich per provinciaal netwerk een PSO (nieuwe naam voor omgevormde PBC) bevindt. De Handreiking verschaft hiermee een belangrijk stuk duidelijkheid, waar de VOB in *haar transformatieproces* haar voordeel mee kan doen. Wetgeving is soms zo gek nog niet.

WK

Nieuwe directeur voor Bibliotheekhuis Limburg

Het bestuur van Bibliotheekhuis Limburg (de nieuwe PSO voor deze provincie) heeft mevrouw Lita Wiggers benoemd tot directeur. Zij zal samen met Silvio van Gool, die in functie blijft als operationeel manager, de directie van het Bibliotheekhuis vormen. Bibliotheekhuis Limburg werd van september 2004 tot 1 juli 2005 geleid door penningmeester John Creusen.

Kwartiermakers Theodoor de Lange en Anton Dierdorp van Bureau Longus hebben een bedrijfsplan opgesteld, nadat met het Limburgse bibliotheekveld uitgebreid van gedachten was gewisseld over de richting van de organisatieontwikkeling en de gewenste (innovatieve) producten en diensten.

BiblioMondo opgezegd

Het bestuur van het Bibliotheekhuis heeft per 1 januari 2006 het contract van het bibliotheeksysteem met BiblioMondo opgezegd.

Het Concertonetwerk van Limburg omvat ongeveer 500 werkstations verspreid over rond 100 locaties. Naar schatting werken 1.000 mensen in Limburg met het Concertonetwerk.

Omdat Bibliotheekhuis niet verwacht dat nog

dit jaar de selectie van een nieuw bibliotheekstelsel en de overgang naar dit stelsel kan worden gerealiseerd, wordt met BiblioMondo onderhandeld over de ondersteuning van het bestaande netwerk in 2006. In overleg met de provincie, het Directieoverleg Limburg en de huidige klanten zal worden nagegaan of bij de keuze van het nieuwe stelsel wordt uitgegaan van het bestaande netwerk, dan wel dat er voldoende draagvlak bestaat om een procedure te starten voor een netwerk dat op termijn de hele provincie kan bedienen.

SOOB en BOZH: Van start met de Digitale Bibliotheek

De Stichtingen Overleg Openbaar Bibliotheekwerk Noord-Holland (SOOB) en Bibliothekenoverleg Zuid-Holland (BOZH) hebben bij de provincies Noord- resp. Zuid-Holland een aanvraag gedaan om projectsubsidie (OCW-gelden) voor een plan *Van start met de Digitale Bibliotheek*. Het plan is gebaseerd op een in opdracht van SOOB en BOZH door Laurens vervaardigd rapport waarin becijferd is wat de *nieuwe kosten* zijn voor elke afzonderlijke bibliotheek bij deelname aan alle onderdelen van Bibliotheek.nl. Ook het laten maken van het rapport is bekostigd uit subsidies van Noord- en Zuid-Holland.

Het rapport brengt eerst de totale kosten in rekening. Als voor bibliotheken *nieuwe kosten* worden beschouwd de totale kosten minus het bedrag dat per bibliotheek gemoeid is met 0,21 euro per inwoner (omslag VOB), minus het aandeel dat ProBiblio als netwerktaak voor haar rekening neemt (voornamelijk service-managers voor de onderdelen) en minus de kosten van het Aladin-aandeel vragen-beantwoording op Informatie-bemiddelingsniveau (IB). In Noord-Holland is dat voor rekening van de WSF-subsidie aan Haarlem en Amsterdam, in Zuid-Holland wordt er apart subsidie voor aangevraagd.

De SOOB-leden besloten 22 augustus mee te doen aan AI@din, Virtuele Mediatheek, Virtuele Pas en Landelijk Lenen, *op voorwaarde dat de provincie de incidentele kosten betaalt, alsmede voor een paar jaar de structurele kosten*.

De BOZH-leden besloten 25 augustus hetzelfde, maar willen ook projectsubsidie voor de Aquabrowser Library (ABL).

Met de Noord-Hollandse aanvraag is voor 2006 bijna 5 ton (ruim 334.000 incidenteel en 165.000 structureel) gemoeid, met de Zuid-Hollandse (inclusief ABL) 8 ton (ca. 493.000 incidenteel en ca. 315.000 structureel). Zonder ABL zou het in ZH gaan om ruim 5 ton (ca. 327.000 incidenteel en ca. 200.000 structureel).

Colofon

De Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk is een uitgave van de volgende 10 organisaties: Biblionet Groningen, Bibliotheekservice Fryslân, PBC Drenthe, Overijsselse Bibliotheekdienst, Biblioservice Gelderland, PBC Utrecht, ProBiblio (PSO voor Noord- en Zuid-Holland), Zeeuwse Bibliotheek, Cubiss (v/h PBC Noord-Brabant) en Bibliotheekhuis Limburg. De relatie tussen deze 10 organisaties en de redacteur is geregeld in een redactiestatuut

Feiten en opinies

"Comment is free, but facts are sacred".

De feiten zijn de feiten. Die behoren zo correct mogelijk te worden weergegeven. Daar mag u mij op aanspreken.

Opinies, van wie dan ook, zijn maar opinies, maar wel beter naarmate ze meer op feiten steunen of althans niet met de bekende feiten in tegenspraak zijn.

Opinies mag u aanvechten. **Graag zelfs**. De bibliotheekvernieuwing verdient meer discussie in het openbaar.

Bent u het met opinies in deze Nieuwsbrief:

- helemaal niet eens;
- niet helemaal eens;
- een beetje wel eens;
- helemaal wel eens?

Laat het weten. Reacties en spontane bijdragen worden gepubliceerd. De enige eis is dat ze leesbaar zijn, niet te lang en niet in strijd met de Nederlandse Grondwet.

Ze mogen wel in strijd zijn met de Wet op het Specifiek Cultuurbeleid, het Koepelconvenant, het rapport-Meijer, de rapporten van de Raad voor Cultuur, OCW-nota's, VOB-beleidsnotities, PBC-notities, WSF-notities en notities van organisatie-adviesbureaus.

WK